

Ik speel ukelele

**Lesmethode met alleen
Nederlandse kinderliedjes**

Laurine Jansen



Laurine Jansen (1983) is muziekdocent. Ze heeft jarenlange ervaring in het geven van muzieklessen aan leerlingen van alle leeftijden en niveaus.

Ik speel ukelele

Lesmethode met alleen Nederlandse kinderliedjes

Laurine Jansen

Copyright ©	2022 Laurine Jansen
Auteur	Laurine Jansen
Foto's	Rik Jansen
Website	www.muziekpraktijkvivo.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Inleiding

Leuk dat je deze lesmethode voor ukelele gaat gebruiken!

Wat vind je in dit boek?

- Informatie over de ukelele en spullen die je nodig hebt
- Uitleg over hoe je de ukelele kunt stemmen
- Lessen met oefeningen en Nederlandse kinderliedjes
- De meest gebruikte akkoorden om liedjes te spelen
- Verschillende ritmes

Sommige dingen vind je misschien moeilijk, maar doe je best!

Speel elke dag minstens één oefening en één lied, dan zul je zien dat je het heel snel leert.

Als je zin hebt, mag je natuurlijk meer oefenen. 😊

Ik wens je veel speelplezier toe!

Laurine Jansen

Inhoudsopgave

Uitleg over de lesmethode	7
Hoe vaak moet je oefenen?	8
Uitleg over de ukelele	9
Welke soorten ukeleles zijn er?	9
Welke onderdelen heeft de ukelele?	10
Wat heb je nodig?	11
1 <i>Het stemmen van de ukelele</i>	12
2 <i>Een goede houding</i>	16
3 <i>Het lezen van een ritme</i>	17
4 <i>Het eerste ritme: de 4/4-maat</i>	18
5 <i>Het gebruiken van je linkerhand</i>	20
6 <i>Het C-akkoord</i>	21

Uitleg over de lesmethode

Wie kan deze lesmethode gebruiken?

Deze lesmethode is het meest geschikt voor kinderen van 9 tot 12 jaar. Ben je jonger dan 9? Dan is de tekst soms een beetje moeilijk, maar een leraar kan je helpen. De liedjes en oefeningen kun je wel heel goed gebruiken.

Ben je ouder dan 12? Dan vind je de liedjes soms misschien te makkelijk, maar de rest van het boek kun je goed gebruiken.

Ook volwassenen kunnen dit boek gebruiken.

Waarom staan er niet méér liedjes in het boek?

Dit boek is een lesboek, geen liedbundel.

Bij de lessen staan liederen die bij de oefeningen passen.

Gebruik naast het boek ook een liedbundel die jij wilt.

Zoek zelf liedjes die jij kunt spelen óf vraag aan je leraar wat je kunt spelen.

Moet je noten kunnen lezen?

Het is niet nodig dat je noten kunt lezen.

Je leert in deze lesmethode het spelen van akkoorden, niet van noten.

Wil je leren om noten te spelen? Dan kun je beter een andere lesmethode gebruiken.

Met noten kun je een melodie laten horen, met akkoorden kun je een lied begeleiden.

Je ziet bij de liedjes wel noten staan. Dat is gedaan voor mensen die wel noten kunnen lezen en voor mensen die mee willen spelen met een ander muziekinstrument.

Hoe vaak moet je oefenen?

Als je veel oefent, kun je vaak beter spelen. Speel elke dag minstens één oefening en een lied.

Aan het begin doen je vingertoppen zeer. Door het oefenen krijg je eelt en doet het niet meer zeer.

Je kunt beter elke dag 5 minuten spelen dan 1 keer per week 30 minuten.

Waar kun je luistervoorbeelden vinden?

Je kunt luistervoorbeelden vinden via de QR-codes bij de liederen of op de website ukelele.muziekpraktijkvivo.nl.

Uitleg over de ukelele

Welke soorten ukeleles zijn er?

Er zijn verschillende soorten ukeleles, zoals:

- Sopraan ukelele
- Concert ukelele
- Tenor ukelele
- Bariton ukelele

De concert ukelele wordt het meest gebruikt. Hij klinkt nog wel hoog, maar speelt makkelijker omdat hij iets groter is.

Dit lesboek kun je gebruiken voor de sopraan, concert en tenor ukelele.

De bariton ukelele heeft andere akkoordgrepen.

De ukelele is een echt instrument, dus géén speelgoedgitaartje.

Het weegt niet veel en past makkelijk in een rugtas, zodat je het snel kunt meenemen op vakantie.



Ga je met het vliegtuig? Zorg dan dat de ukelele in je handbagage zit.



Sopraan



Concert



Tenor



Bariton

Welke onderdelen heeft de ukelele?

Op het plaatje zie je hoe de onderdelen van de ukelele heten.

Wat moet je doen?

Bekijk het plaatje en bekijk jouw ukelele. Beantwoord de vragen.

1. Hoeveel fretten heeft jouw ukelele?
2. Wijs voor elke snaar het goede stemmechaniek aan.
3. De snaren moet je aanslaan net boven het klankgat.
Waar zou jij ze dus aanslaan?

Probeer de stemmechanieken uit door er een klein stukje aan te draaien, bijvoorbeeld zoveel als '5 minuten' op een klok.

Draai niet in 1 keer heel veel, want anders kan de snaar knappen.



Wat heb je nodig?

Ukelelehoes Zorg voor een goede hoes. Hij moet beschermen tegen regen, kou en stoten. Ook is het handig als je hem op je rug kunt dragen.



Snaren Snaren gaan soms kapot. Zitten je snaren er al heel lang op? Zet er eens nieuwe op. Je krijgt dan weer een mooi geluid.

Je kunt ook gekleurde snaren kopen als je dat leuk vindt.



Je kunt snaren heel goed zelf vervangen. Bekijk een filmpje op internet waarin het voorgedaan wordt.

Stemapparaat Een stemapparaat is heel handig. Het handigst is een apparaat dat de trilling voelt. Je knijpt het apparaat op de kop van de ukelele.

Je kunt je ukelele ook stemmen met een ander instrument of op het gehoor. Dat leer je later in dit lesboek in het hoofdstuk 'Ukelele stemmen op het gehoor'.



Plectrum Je kunt de snaren aanslaan met de vingers of nagels van je rechterhand, maar ook met een plectrum. Gebruik bij de ukelele een plectrum van vilt of rubber. Een gitaarplectrum geeft een scherpe klank.



Capo Een capo is een klem die je op de hals zet. In hoofdstuk 45 kun je lezen waar je een capo voor kunt gebruiken.



1 Het stemmen van de ukelele

Hoe heten de snaren?

Voordat je kunt gaan stemmen, moet je eerst weten hoe elke snaar heet.

Alle snaren van de ukelele hebben een naam.

Wij gebruiken de stemming g C e a.

We schrijven het zó, omdat de C de laagste toon is.

De g is dus hoger dan de C.

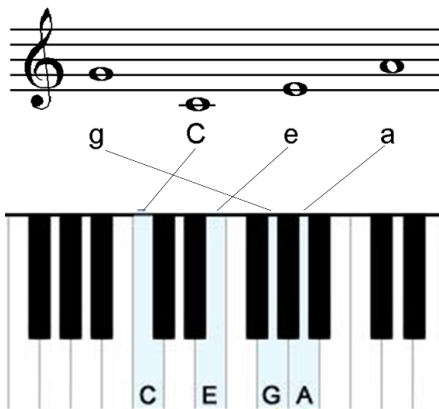
Je kunt het ook onthouden met de volgende zin: 'geef Cora een appel'.

Op het plaatje zie je het eerste deel van de ukelelehals en hoe de snaren gestemd zijn:



Wil je de noten op de notenbalk of op een (piano)klavier zien?

Dat zie je in het volgende plaatje.



Waarom moet je stemmen?

Elke ukelele ontstemt. We noemen dat 'vals'.

Het komt door het weer, door de temperatuur, door stoten of doordat iemand eraan gedraaid heeft.

Daarom moet je de snaren steeds stemmen.

Stemmen moet je leren door het te oefenen. Je traint je gehoor en je kunt het steeds sneller.

Wat moet je doen?

Stem je ukelele elke keer voordat je gaat spelen.

Ook tussen het spelen door moet je de ukelele stemmen als je hoort dat hij vals geworden is.

Hoe moet je draaien?

Je maakt een snaar hoger of lager door aan het stemmechaniek te draaien.

Onthoud voor het stemmen: Losser = Lager

Let op: Draai niet te hard of te veel, anders kan de snaar knappen.

Wat moet je doen?

- Stap 1: Houd de ukelele op de goede manier voor je: de klankkast recht op je benen, de hals schuin naar links
- Stap 2: Houd je linkerhand bij de stemmechanieken en je rechterhand bij de snaren.
- Stap 3: Laat een snaar klinken. Zoek het stemmechaniek dat bij die snaar hoort.
- Stap 4: Draai voorzichtig aan het stemmechaniek totdat je hoort dat de toon hoger of lager is geworden.

Hoe kun je de ukelele stemmen?

Je kunt de ukelele op verschillende manieren stemmen:

1. met een stemapparaat
2. met een ander instrument of een opname
3. op het gehoor

Met de manieren 1 en 2 kun je je ukelele precies goed stemmen.

We noemen dat 'op concerthoogte'. Je kunt dan met andere instrumenten samenspelen.

Als je alleen met jouw ukelele speelt, hoeft hij niet per se op concerthoogte gestemd te zijn. Wel moeten de snaren onderling de juiste toonafstand hebben.

Je leert nu alleen de manieren 1 en 2. Verderop in dit lesboek leer je ook hoe je moet stemmen op het gehoor.

Stem je ukelele met het stemapparaat

Wat moet je doen?

- Stap 1: Knijp het stemapparaat op de kop van de ukelele.
Stap 2: Laat de g-snaar horen.
Stap 3: Kijk op het stemapparaat of de toon van de snaar goed is.
Stap 4: Draai aan het stemmechaniek dat bij die snaar hoort om de toon hoger of lager te krijgen.
- Stap 5: Stem nu ook de snaren C e a op deze manier.

Let op: dit werkt alleen als de toon al ongeveer op de goede hoogte is: als je de toon g moet horen en de snaar klinkt als e, dan zegt het stemapparaat dat de snaar een goede e is, maar jij moest naar een g. Je moet nog 2 tonen hoger voordat de snaar goed is.



Stem je ukelele met een ander instrument of een opname

Wat moet je doen?

- Stap 1: Luister naar de toon g van een ander instrument of een opname.
Stap 2: Sla de snaar aan die bij deze toon hoort.
Luister of de toon van de snaar even hoog is.
Stap 3: Draai aan het stemmechaniek tot de snaar precies dezelfde toon heeft als je hoorde van het andere instrument of de opname.
Stap 4: Stem nu ook de snaren C e a op deze manier.

2 Een goede houding

Je leert hier rechtshandig ukelele spelen

Ben je linkshandig? Je kunt de snaren er andersom op zetten, maar je kunt dan bijna nooit een ukelele van iemand anders gebruiken.

Heb je nog niets geleerd over ukelele spelen?

Leer dan rechtshandig spelen.



Wat is een goede houding?

- Lichaam:
 - o Houd je rug recht
 - o Houd de ukelele recht voor je: de rug van de ukelele tegen je buik
 - o Houd de hals schuin naar links
- Rechterarm:
 - o De *rechterarm* leg je over de klankkast. Klem de ukelele tegen je lichaam
 - o De *rechterhand* is een beetje gebogen. Bij het aanslaan draait je rechtervuist in de pols
- Rechterhand:
 - o De vingers van de *rechterhand* raken de snaren net boven het klankgat
 - o Je kunt met je duim spelen of met je vingers
- Linkerarm:
 - o De *linkerarm* steek je gebogen onder de hals
 - o De *pols* houd je ontspannen een beetje bol
 - o De *linkerduim* zet je in het midden van de hals
 - o De *vingers* houd je gebogen en zet je zo veel mogelijk met de topjes op de snaren
 - o Zorg dat je handpalm en vingers geen snaren hinderen

Wat moet je doen?

1. Ga in de goede houding zitten.
2. Houd met je linkerhand de hals vast, zonder de snaren te raken.
3. Strijk met je duim over alle snaren naar beneden.
4. Strijk met je vingernagels over alle snaren naar beneden.

Wat hoor je voor verschil?

3 Het lezen van een ritme

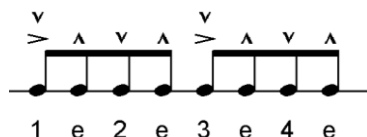
Hoe ziet een ritme eruit?

We schrijven ritmes op met noten en tekens.

De noten laten zien hoe lang iets duurt.

De tekens laten zien of we hard/zacht, omhoog/omlaag moeten slaan.

- v = naar beneden slaan
- ^ = naar boven slaan
- > = accent of klemtoon



Maat en maatstrepen

Een lied is opgedeeld in blokjes van steeds evenveel tellen. Elk blokje noemen we een *maat*. Een maat staat tussen 2 maatstrepen in.



Maatsoorten

Hoeveel tellen er in een maat zijn, noemen we *maatsoort*.

Er zijn verschillende maatsoorten. De eerste die je leert is de 4/4-maat.

Je spreekt het uit als 'vier-kwarts-maat'.

De 4/4-maat ziet er zó uit.



- $\frac{4}{4}$ Het bovenste getal geeft aan hoeveel tellen elke maat duurt: 4 tellen
- $\frac{4}{4}$ Het onderste getal geeft aan welke noot 1 tel is: de $\frac{1}{4}$ -noot



Kwartnoot

Een $\frac{1}{4}$ -noot (kwartnoot) is een zwart bolletje met een stok
In de 4/4-maat duurt de kwartnoot 1 tel.

4 Het eerste ritme: de 4/4-maat

Hoe speel je een 4/4-maat? De enkele slag

Het eerste ritme voor een 4/4-maat dat je leert, is de enkele slag.

Je slaat in één maat 4 keer van boven naar beneden.

Tel 1 van de maat krijgt een accent. Je slaat die dus harder aan dan de andere tellen.

Je speelt het hele lied hetzelfde ritme: het ritme van de ukelele kan anders zijn dan het ritme van het lied. Je speelt steeds 4 keer in 1 maat:

- als er minder woorden in een maat staan, speel je een paar keer per woord
- als er méér woorden in een maat staan, speel je bij sommige woorden niet

Je stopt na de laatste maat op de volgende 1.

Wat moet je doen?

Je speelt hier nog geen akkoord.

Houd je pols bol.

Zet je linkerduim in het midden van de hals.

Je hoeft nog geen snaren in te duwen.

Speel de volgende oefening en tel hardop mee.

(hardop tellen)

1 2 3 4 | 1 2 3 4 | 1 2 3 4

voe- ten ve- gen, voe- ten ve- gen

Berend Botje



Eén twee drie vier vijf zes ze - ven waar is Be - rend Bot - je ge - ble - ven? Hij
1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

is niet hier, hij is niet daar, hij is naar A - me - ri - ka.
1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1

5 Het gebruiken van je linkerhand

We spelen akkoorden

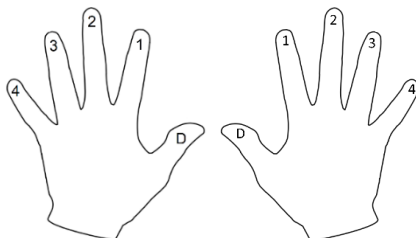
Je kunt op een ukelele losse tonen spelen of akkoorden.
Een akkoord is een vast groepje van tonen die bij elkaar horen.
Je speelt ze tegelijk of kort na elkaar.

Akkoorden staan in de muziek meestal als letters boven de notenbalk.
Je speelt het akkoord zo lang totdat er een ander akkoord staat.

De vingers hebben een nummer

We gebruiken de volgende vingerzetting:

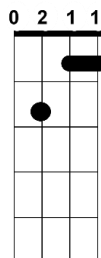
- D = duim
- 1 = wijsvinger
- 2 = middelvinger
- 3 = ringvinger
- 4 = pink



Hoe lees je een akkoord?

Bij de akkoorden staan de volgende tekens:

- 0 = open snaar, spelen zonder in te duwen
- 1234 = vinger waarmee je de snaar moet induwen
- = plek waar je een vinger moet zetten
- ▬ = barré-greep, één vinger op meer snaren tegelijk

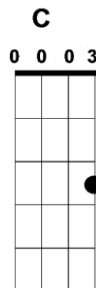


6 Het C-akkoord

Je leert het C-akkoord met de ringvinger. Je kunt dan straks gemakkelijk naar een ander akkoord overgaan.

Soms is het makkelijker om hem te spelen met je pink. Dat mag ook.

Gebruik het topje van je vinger.



Wat moet je doen?

Oefening 1

Speel de volgende oefening:



Oefening 2

Controleer jezelf:

- Gebruik je het topje van je vinger?
- Is je vinger iets gebogen?
- Is je pols gebogen?

Vader Jakob

Bij dit lied staat maar één keer een akkoord.
Je hoeft in het lied alleen het C-akkoord te spelen.



Wat moet je doen?

Speel altijd even snel:

- als er lange tonen zijn speel je op 1 lettergreep 2 keer (bijvoorbeeld bij het woord 'nog')
- als er korte tonen zijn speel je niet op alle lettergrepen (bijvoorbeeld bij 'alle klokken').

Speel oefening 1 als intro en meteen daarna het lied.

C

Va - der Ja - kob, va - der Ja - kob,
1 2 3 4 1 2 3 4

slaapt gij nog, slaapt gij nog?
1 2 3 4 1 2 3 4

Al - le klok - ken lui - den, al - le klok - ken lui - den.
1 2 3 4 1 2 3 4

Bim bam bom, bim bam bom.
1 2 3 4 1 2 3 4 1

Leer nu ukelele spelen!

Ukelele spelen is een makkelijke manier om snel liederen te kunnen begeleiden.

In deze lesmethode leer je

- ✓ Ukelele stemmen
- ✓ Akkoorden spelen
- ✓ Liederens begeleiden
- ✓ Verschillende maatsoorten
- ✓ Verschillende ritmes
- ✓ Fingerpicking spelen
- ✓ Tabs spelen

Veel speelplezier!

